

Odhalit záměr

★ Anotace

Žáci procházejí pod vedením učitele různými dílčími aktivitami spojenými s různými formami žádostí zasílanými prostřednictvím online komunikace. Při činnosti žáci hodnotí možné záměry odesílatelů zpráv a dopady jejich slov a činů – jak pozitivních, tak negativních.

★ Vzdělávací cíl

Žák se naučí rozpoznat od sebe formu („jak“) a obsah („co“) žádosti, a oddělit uvažování o obojím. Žák vnímá rizika negativních dopadů manipulativních žádostí a seznámí se s některými způsoby obrany.

★ Klíčová slova

formální aspekt sdělení, obsahový aspekt sdělení, online komunikace, asertivita, dovednost odmítnout, online požadavky

★ Popis činnosti

- V první části aktivity učitel žákům pokládá otázky zacílené na jejich praktickou zkušenost s online komunikací.
- V druhé části si žáci samostatně nebo ve dvojici vyzkouší odlišovat formu a obsah žádosti.
- Na závěr se v rámci celé třídy vybírají nejméně problematické a nejvíce problematické příklady žádostí v digitální komunikaci.

★ Předpokládaný čas

45 minut

★ Potřebné pomůcky

- pro každého žáka záznamový arch s názvem *Co má za lubem?*
- pro žáky post-it papírky nebo malé papírky
- pracovní list s názvem *Myšlenková mapa*
- tabule a křída
- běžné psací potřeby

Doporučený postup pro učitele

★ Příprava

- Důkladně si prostudujte záznamový arch *Co má za lubem?* a vyhodnoťte, které aktivity budete s žáky dělat v hodině. Pokud nebudete realizovat všechny části, rozhodněte, zda je ponecháte na dopracování s rodiči, nebo samostatně.
- Vytiskněte potřebný počet záznamových archů a připravte si malé papírky (nejlépe post-it). Rozmyslete si, na jaké společné místo ve třídě budou žáci papírky umísťovat (na tabuli, na prázdnou lavici, k zadní stěně apod.).
- Vytiskněte si a prohlédněte přílohu s názvem *Myšlenková mapa*. Promyslete si její využití.

★ Zahájení

- Rozdejte každému žákovi záznamový arch Co má za lubem? a alespoň dva malé lístky.
- Uveďte hodinu přiblížením tématu – jak si lidé píšou na internetu nebo přes mobil. Zeptejte se žáků na oblasti, které jim mohou být blízké. Například:
 - kolik z nich má zřízenou e-mailovou schránku
 - kolik z nich bylo někdy v online diskusi/chatu
 - kolik z nich používá telefonování přes internet + videorozhovor
- Na tabuli zaznamenávejte jednotlivé komunikační prostředky (e-mail, diskuse a chat, volání přes internet, připište také volání přes mobil a SMS, případně MMS).
- Upozorněte žáky na post-it papírky a vysvětlete jejich užití (zapisování nápadů a podnětů). Sdělte jim, kam budou lístky umísťovat.

Potom přejděte k jádru aktivity. Poznamenejte, že se žákům již určitě stalo, že je někdo prostřednictvím digitálních zařízení o něco požádal (například SMS s žádostí, ať jdou ven). Požádejte žáky, aby řekli i své zkušenosti. Zároveň mohou některé případy zapsat na post-it papírek. Reagujte neutrálně i na kontroverzní žádosti, pokud se vyskytnou. Nevyskytnou-li se, zkuste vhodnými otázkami nasměrovat uvažování žáků i tímto směrem (například že někdo cizí chce poslat jejich fotografii nebo že chce číslo na mobil).

★ Průběh

Část CO a JAK?

- Nechte žáky, aby si každý z nich zapamatoval alespoň dva případy z post-it lístků a zapsal je do tabulky v záznamovém archu.
- Vysvětlete, že každé sdělení obdržené přes internet nebo na mobil má dvě stránky:
 - něčeho se týká (používejte zjednodušující „CO“ nebo „CO SE CHCE“)
 - má nějakou podobu (používejte zjednodušující „JAK“ nebo „JAK SE TO PÍŠE“).
- Požádejte žáky, aby si ve dvojicích sdělili vybrané případy a rozhodli u nich, zda je důležitější, když s někým komunikují: „CO SE CHCE“ nebo „JAK SE TO PÍŠE“ – čeho si mají více všimnout, k čemu mají být pozornější.
- Během práce žáků si vyberte z papírků dvě žádosti, u kterých lze vysvětlit, že jejich znění může být něčím ovlivněno (únava, nedostatek času apod.).
- Po skončení rozhovorů žáků ve dvojicích nechte alespoň dvě dvojice sdělit jejich závěr i zdůvodnění. Pak předložte dvě vámi vybrané zprávy a krátce rozeberte, že zprávy také mohou být něčím ovlivněny.

Část Hodnocení SMS

- Rozdělte žáky do skupin po čtyřech, vysvětlete jim způsob hodnocení SMS. Také zdůrazněte, ať se pokusí odlišovat obsah a formu.
- Při práci ve skupině si připravte tabuli pro další část – napište na ni čísla 1–6.
- Po skončení práce nechte ke každé SMS vyjádřit vždy dvě skupinky. Pokud se výrazně liší v hodnocení, veďte žáky k vysvětlení hodnocení a uvědomění si, proč bylo hodnocení odlišné.

Část Třídní hlasování

- Každý žák si vybere, u které z žádostí nemusí nad odpovědí dlouho přemýšlet, a naopak takovou žádost, nad kterou je třeba se nejvíce zamyslet.
- Nechte žáky hlasovat.
- Volbu žáků okomentujte. Přitom za nejvíce problematickou žádost považujte č. 6, protože u kamaráda z webu, kterého jsme nikdy neviděli, musíme být hodně opatrní. Lze zmínit případy, kdy se do role kamaráda stejného věku stylizoval dospělý. Sledujte, jaké argumenty žáci použijí, a v případě potřeby jejich argumenty doplňte.

★ Ukončení

- Na konci hodiny ještě jednou proveďte shrnutí – nakreslete na tabuli myšlenkovou mapu.
- Požádejte žáky, aby si záznamové archy Co má za lubem? vzali domů a případně s rodiči probrali a dokončili aktivity, které jsou v archu připraveny navíc.

Otázky k reflexi

- Co jste se dozvěděli o tom, jak posuzovat různé žádosti a prosby, které vám přijdou po internetu nebo do mobilu? Na co nesmíte zapomenout?
- Proč je těžší odmítat ty žádosti, které jsou řečeny slušně nebo které řekne někdo dospělý?
- Jaké skupiny lidí, co s námi komunikují, jsou spolehlivější a jaké méně spolehlivé? (Myslí se tím dospělí, blízká rodina, spolužáci, kamarádi z ulice, známí z internetu apod.)

Příloha 1 Myšlenková mapa

